

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการรวมกลุ่มประเทศเพื่อสร้างเขตการค้าขึ้น ทำให้มีการจัดระเบียบการค้าโลกขึ้นใหม่บนพื้นฐานการค้าเสรี สำหรับกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (ลาว-กัมพูชา-เวียดนาม-พม่า-จีน-ไทย) ได้รวมกลุ่มกันเพื่อตกลงการใช้แม่น้ำโขงร่วมกัน ต่อมาได้พัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจขึ้น โดย Asian Development Bank (ADB) ให้ความร่วมมือด้านวิชาการ ซึ่ง ADB ได้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงนี้ มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่จะพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้สูง และได้แบ่งขอบเขตการพัฒนาเป็น 7 สาขา ได้แก่ สาขาคมนาคมขนส่ง สาขาพลังงาน สาขาโทรคมนาคม สาขาการท่องเที่ยว สาขาการค้าและการลงทุน สาขาพัฒนาฝีมือแรงงาน และสาขาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ประเทศในเขตลุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 6 ประเทศ จึงมีความเห็นชอบร่วมกันตั้ง โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ หรือ Greater Mekong Subregional (GMS) และ ADB ได้ศึกษาเพิ่มเติมอย่างละเอียดเป็นระยะที่ 2 ในปี 1993-1995 โดยเน้นกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานโครงการพัฒนาความร่วมมือ การศึกษาของ ADB ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์ มีการวิเคราะห์ตัวเลขข้อมูลพื้นฐานอย่างกว้างขวาง ซึ่งรวมถึงผลกระทบในแต่ละประเทศจะได้รับ (Asian Development Bank, 1993)

อย่างไรก็ตามจากการติดตามโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ซึ่งมีชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการสำหรับ บริเวณมณฑลยูนนาน ภาคเหนือของไทย ภาคเหนือของลาว และตะวันออกของพม่าว่า สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ทั้งยังมีความสนใจด้านการค้าและการลงทุนในเขตนี้อย่างกว้างขวางแล้ว ได้มีรายงานเชิงข่าวและบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์และวารสารเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง รวมทั้งยังมีการจัดประชุมสัมมนาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวทางพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน:กรณีความร่วมมือระหว่างไทยกับมณฑลยูนนานในภาคบริการทางการเงินและภาคอุตสาหกรรม(2539) อุตสาหกรรมภาคเหนือกับภาคบริการทางการเงินและภาคอุตสาหกรรม(2537)นโยบายสู่ทางการค้าและการลงทุนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว(2537) และจากรายงานการศึกษาหลากหลายฉบับนั้น พบว่า การศึกษาของ ADB ได้ศึกษาการ

พัฒนาเศรษฐกิจและผลกระทบด้านเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง แต่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขเชิงเศรษฐศาสตร์ ส่วนการศึกษาในเอกสารอื่นได้แสดงให้เห็นรายละเอียดของการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งโดยรวมและเฉพาะประเภทการค้าและบริการ แต่วิเคราะห์จากแง่มุมของแต่ละประเทศหรือท้องถิ่น เช่น แผนยุทธศาสตร์เพื่อรองรับโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงฯ จัดทำโดยคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย (2538) ก็จะศึกษาในแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจไทย หรือ Socio-Economic Development Strategies จัดทำโดยรัฐบาลลาว (Government of the Lao PDR, 1994) ก็ศึกษาในแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจลาว ยังขาดการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในแง่มุมของการค้าระหว่างกัน และร่วมมือกันทำการค้ากับภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะกรณีของบริเวณเส้นทางรถไฟและถนนสายจีน-ประเทศไทย

เนื่องจากปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการเงินในภูมิภาคเอเชียทำให้เงื่อนไขต่าง ๆ ของการพัฒนาเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของโครงการพัฒนาที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจจึงได้ปรับเปลี่ยนไปทั้งทางนโยบายและมาตรการ รวมทั้งแผนการปฏิบัติงานในหลายประเทศ และเพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่าง ๆ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง งานวิจัยนี้จึงได้ถูกเสนอขึ้นด้วยเหตุผลสองประการ คือ ประการแรก เป็นการประมวลสถานะความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิจัยต่อเนื่อง ประการที่สอง มหาวิทยาลัยพายัพได้ร่วมทำข้อตกลงทางกาวิจัยกับ Yunnan Academy of Social Science มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้นโครงการศึกษาเบื้องต้นจะเป็นข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อเนื่องของความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สถาบัน และรวมทั้งเป็นข้อมูลเชิงวิเคราะห์สถานะสภาพองค์ความรู้ระหว่างประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ประมวลสถานะความรู้เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

2. วิเคราะห์นโยบายและมาตรการของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาเป็นโครงการวิจัยร่วมในเรื่อง "Human and Social Environment along Sino-Thai Railway or Highway Line" ซึ่งเป็นโครงการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยพายัพ และ Yunnan Academy of Social Science มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. คำถามการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการประมวลสถานะความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจจากเอกสารที่ได้ในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงมีคำถามการวิจัยว่า สถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมของพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงเป็นอย่างไร

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์เบื้องต้นเพื่อพัฒนาไปสู่โครงการวิจัยร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยพายัพ และ Yunnan Academy of Social Science ดังนั้นจึงคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงสถานภาพของแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจของกลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะบริเวณตอนเหนือของประเทศไทยและตอนใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. ได้ข้อมูลเบื้องต้นทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือในบริเวณกลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นโครงการวิจัยของทั้ง 2 สถาบัน

3. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

5. การทบทวนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้พบว่ามียุ้งบ้างแล้วพอสมควรซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.1 ประเด็นทางเศรษฐกิจ

ในปี 2538 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และบริษัท ที ไอ เอส คอนซัลแตนท์ จำกัด ได้เสนอรายงาน แผนยุทธศาสตร์เพื่อรองรับโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (ไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า และมณฑลยูนนาน) (2538) เป็นการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและผลกระทบที่ไทยจะได้รับจากการดำเนินการโครงการพัฒนาความร่วมมือฯ ในรายงานฉบับนี้ “ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อได้เปรียบเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative advantage) โดยวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

ข้อมูลอย่างละเอียดในรายงาน แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลโดยรวมของประเทศในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง อีกส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลของไทย จากข้อมูลนี้ที่มีเกี่ยวกับเศรษฐกิจตามเส้นทางคมนาคมด้วย ทั้งที่เป็นโดยรวมทั่วไป และข้อมูลทางสถิติเฉพาะปี (มีรายละเอียด ประเภทสินค้า ผลผลิต การส่งออก การนำเข้า)

การทบทวนเอกสารพบว่ามีรายงานการศึกษาทั้งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง และในฐานะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การค้าไทย-อินโดนีเซีย (2535) รายงานศึกษานี้กล่าวถึงการค้าไทย-ลาว ไทย-กัมพูชา และไทย-เวียดนาม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาประเทศต่าง ๆ ในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อประโยชน์ทางการค้า และการปรับตัวของการค้าไทย เช่น การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2537) หรือ การศึกษาของกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคเรื่อง ยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคเหนือตอนบน (เชียงใหม่-ลำพูน-พะเยา-น่าน) เพื่อรองรับเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (2538)

5.2 ประเด็นทางวัฒนธรรมและชุมชน

จากการทบทวนเอกสารทำให้ทราบว่า พื้นที่ที่การพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงนั้นเป็นบริเวณที่มีชนพื้นเมืองอยู่เป็นจำนวนมาก และหลายชนเผ่า ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีพื้นฐาน ความเป็นอยู่และประวัติศาสตร์แตกต่างกัน ทำให้ความเข้าใจและศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันด้วย ในการพัฒนาเศรษฐกิจจำเป็นต้องทำความเข้าใจชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น เพื่อจัดการการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยความเข้าใจกัน เป็นมิตรภาพกัน

การศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่ผ่านมาโดยเฉพาะบริเวณการพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงไม่ได้สนใจประเด็นชนกลุ่มน้อยมีการศึกษาของ ประชัน รักพงษ์ เรื่อง การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนในเขตเส้นทางสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจไทย-ลาว-จีน (1996) ที่สนใจเรื่องชนกลุ่มน้อยและสังคม-วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น เป็นประเด็นสำคัญ แต่เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเตนจากการศึกษาพบว่าบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมีชนกลุ่มน้อยกว่า 30 กลุ่ม วิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบชุมชนดั้งเดิม ผลิตเพื่อการยังชีพ ใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านแบบเรียบง่าย นับถือผีและพุทธศาสนา

ไทย-พม่า-ลาว-จีน : สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ สี่เหลี่ยมวัฒนธรรม ของ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2538) เป็นเอกสารรวบรวมบทความเกี่ยวกับบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่ให้ความสนใจประเด็นสังคม-วัฒนธรรม แต่กล่าวถึงสังคม-วัฒนธรรมในภาพรวมของไทย-พม่า-ลาว-จีน ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ และเป็นการวิพากษ์มากกว่าเป็นการศึกษา เอกสารนี้

รายงานไว้ด้วยว่าประเด็นสังคม-วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยในบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจนั้น ยังไม่มีการศึกษาพร้อมไปกับด้านเศรษฐกิจ

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อยกับประเทศที่ชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ รวมถึงปัญหาระหว่างประเทศกับประเทศใกล้เคียง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-พม่า-กะเหรี่ยง ของ สมโชค สวัสดิรักษ์ (2540) แต่ประเด็นความสนใจยังไม่รวมถึงผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ความสนใจสังคม-วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ มีมาก่อนหน้าโครงการพัฒนาความร่วมมือฯ แล้ว แต่ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงนั้นยังไม่มีการศึกษา จึงน่าจะมีการศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับกลุ่ม ต่าง ๆ และประวัติความเป็นมาของชนกลุ่มน้อย วิถีชีวิต และการกระจายที่อยู่โดยพิจารณาจากการพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง นอกจากนี้ ประเด็นศาสนาและความเชื่อของชนกลุ่มน้อย ก็เป็นประเด็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะศาสนาและความเชื่อมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากกับวิถีชีวิต การเมือง และเศรษฐกิจ อีกด้านหนึ่ง เศรษฐกิจก็มีผลกระทบต่อศาสนาและความเชื่อ

5.3 ประเด็นทางสังคม

การสร้างทางคมนาคมติดต่อกัน ทำให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้น ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้นด้วย การพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงจึงน่าสนใจศึกษาประเด็นปัญหาทางสังคมที่อาจจะเกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่

1. ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นข้ามประเทศอย่างผิดกฎหมาย
2. ปัญหายาเสพติด
3. ปัญหาเอดส์ และการติดต่อแพร่กระจาย

ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการศึกษาอันเนื่องจากผลกระทบของการสร้างทางรถไฟและถนนสายชีโน-ประเทศไทย

การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการอพยพย้ายถิ่นข้ามประเทศ เท่าที่พบเป็นการศึกษาโดยภาพรวมของเอเชีย หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บทความในเอเชียรายปี ของ สุภาวงศ์ จันทวนิช เรื่อง “การอพยพและการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในเอเชีย : ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์” และ “ผู้ลี้ภัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” นอกจากนี้ ยังมีกล่าวถึงการอพยพลี้ภัยในอินโดจีน และเกี่ยวข้องกับไทยโดยตรง คือ ผู้ลี้ภัยพลัดถิ่นอินโดจีน ของ ชจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2536) จากการศึกษาที่เสนอในรายงาน ยุทธศาสตร์เพื่อรองรับโครงการพัฒนาความร่วมมือฯ ที่จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538) ได้เสนอข้อมูลไว้ว่า มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา เข้าไทย เพื่อทำงานในภาค

เกษตรกรรมและบริการ เป็นจำนวนมาก แต่คาดว่าจะ เมื่อได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงฯ แล้ว น่าจะช่วยให้แรงงานเหล่านั้นย้ายกลับภูมิลำเนา

สำหรับปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาที่มีผู้สนใจเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่เรียกว่า สามเหลี่ยมทองคำ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านดี และไม่ติดต่อปัญหานี้ได้ ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจัง ส่วนปัญหาเอดส์ และการติดต่อแพร่กระจาย เป็นปัญหาใหม่ของบริเวณ สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาโสเภณีในไทยพบว่า มีผู้หญิงจากพม่า และจีน รวมทั้งชนกลุ่มน้อยเข้ามาเป็นโสเภณีในไทยพบว่า มีผู้หญิงจากพม่า และจีน รวมทั้งชนกลุ่มน้อยเข้ามาเป็นโสเภณีมากขึ้น เป็นเหตุนำไปสู่การแพร่กระจายเชื้อ HIV/AIDS อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาความร่วมมือฯ บรรลุโครงการความร่วมมือกันในอนุภูมิภาค เพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่เชื้อ HIV/AIDS ไว้ในสาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และได้ศึกษาในระยะที่ 1 การศึกษานี้แล้วเสร็จตามโครงการในเดือนธันวาคม 2540

5.4 ประเด็นทางสิ่งแวดล้อม

ประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นหนึ่งที่โครงการพัฒนาความร่วมมือฯ ให้ความสนใจ ในแผนการดำเนินงาน มีการจัดตั้งโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขึ้น 4 โครงการ คือ

1. ระบบข้อมูลและการติดตามด้านสิ่งแวดล้อม
2. การจัดทรัพยากรป่าไม้แบบยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
3. การวางแผนและเตรียมพร้อมในกรณีฉุกเฉินทางทะเล
4. คณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในอนุภูมิภาค (The Subregional Working Group on Environment : WGE)

จากการสำรวจเอกสารพบว่า ยังไม่มีการศึกษาประเด็นผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาเส้นทางระหว่างไทย-จีนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงรายงานเรื่อง ยุทธศาสตร์เพื่อรองรับโครงการพัฒนาความร่วมมือฯ ที่จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538) ได้กล่าวถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยรวมของประเทศ ซึ่งไม่ได้วิเคราะห์จากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงฯ ในรายงานเรื่อง การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนในเขต เส้นทางสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจไทย-ลาว-จีน ของ ประจัน รัชพงษ์ (1996) ก็ไม่ได้สนใจศึกษาประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจในเขตห้วยทราย-หลวงน้ำทา-ป๋อเตน

6. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงดังนั้นระเบียบวิธีการวิจัยจึงเป็นDocumentary Research ประกอบกับการวิเคราะห์ทาง Content Analysis

6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล: งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล สถิติ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยที่แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่จะมาจากเอกสารของทางราชการ รายงาน การสัมมนา เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์และหนังสือพิมพ์ รวม 120 เรื่อง แต่มีที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนและเป็นประโยชน์ต่อความต่อเนื่องงานมีเพียง 55 เรื่อง

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล: ได้ใช้การกำหนดประเด็น/หัวข้อและคำถามหลักที่เกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อประมวลเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจเป็นหลัก

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล: ได้ทำวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการวิเคราะห์ content Analysis เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในรูปของการศึกษาวิเคราะห์นโยบายและมาตรการการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อันมีความเชื่อมโยงกับนโยบายของประเทศต่างๆในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยพยายามจะตอบคำถามการวิจัยว่า สถานะความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือบริเวณสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นอย่างไร